

Miroslav Krleža

Simfonije

(izbor)

SADRŽAJ

PAN	3
PODNEVNA SIMFONIJA	21
ULICA U JESENJE JUTRO	35

PAN

*Modro jesenje popodne. Gora i vinogradi pjevaju tihu pjesmu snivanja:
Sve je modri psalam jesenje tišine.*

Sjaju na suncu kupole arkada.
U vrbinju sivom srebrna voda svečano vijuga
i pleše u ognju, grimizu i svili
ko plamena jesenja duga.
Na Gradu sniju kule. Palače, terase, ruže.
Mili su, topli obrisi Grada,
pijani boja, sunca i juga.

Sve je modri psalam jesenje tišine.

*Grožđe u vinogradu dozrijeva:
Ko orgulje blagdanje tiho zuji zlatna pčela.
Zrele se metvice truse, vlati trave se njišu,
medena vimena naša sunčani traci sišu.
Rajska tišina.*

Gore šarena svijetla bogate jesenje boli,
bolesno tihi se akord ko biser na svilu proli.
Kanu ko s kljuna čarobne ptice.
Tiho, svečano tiho zvone nebeske žice.

*Akordi nebeskih žica:
Kraljevsko popodne s crvenim granjem pjeva
zlatnu jesenju pjesmu.
Ko fazanka sveta, svilorepo božansko ptiče,
treperi sunčana pjesma,
u veličanstvenoj glazbi traka, cvijeća, azura, srebrnog
tkiva.*

*U sjeni fantastnog čokota tuguje Pan. Ispija ga bolesna čežnja za
pjenušavim morem, prebire pjesmu čežnje na siringi:
Thalatta! Thalatta!
Ljiljani se njišu,
katarakti srebra niz hridinu zvone.
I imela kaplje i uljici cvatu
i valovi mirišu.
Orlovi u modrom Ništavilu rone.*

Nad pučinom kruže galebova jata,
thalatta! Thalatta!

Traci se sunčani prepleću s vinovom lozom, pa Ga miluju:
Kasna je jesen. Vinjage gore na cjelovu ognja
ko crveni atlas na vatri kamina.
Danje se paunče sunča:
na krilu mu blistaju boje
žuto protkanih snova, crvenog vina.

I cvijeće svojim mirisom opija Pana:
Sunčanica sniva ognjeni cjelov
posljednjeg, žutog vjenčanog dana.
U nebeskom modrom ulju
eterski plivaju snovi.
Zemaljska kugla je sva
u šarenom vezivu tkana.

*Pan samilosno gladi sunčane trake i miriše uveli suncokret. Talas ga
čežnje bolećive zanosi na more. Siringa plače:*
Thalatta! Thalatta!
O, ondje pepeljasto otočje se mavi
i čempresi plaču ko martiri plavi.
A pučina sjajna ko kraljica sniva
u tkaniniinja, u boji oliva.
Poštrapanavrutkom plamenoga zlata,
thalatta! Thalatta!

Zlatni umirući list padne u kovrčavu kosu Pana, pjevajući:
O, prozirna sjajna neponjatna Tajna.
Ispija me jesen u mirisu transa,
sve je, sve je sunčana nijansa.

Pan tužno promatra crveni list. Siringa zvoni:
I ja treptim kao bojom protkan list!
U duši mi modri san morski uskrсну
i sijaset boja u vatromet prsnu:
dugobojnih laži,
kristalnih palata,
thalatta! Thalatta!

Azur se lije po Panu:
Sveta crvena glazba,
tiha modra nizina.
Nad oranicama
sjaj jesenjeg tkanja.
Kasna umire jesen,
prozirna nebeska sanja.

Modra ravan svija se u raskošnom plesu u očima Pana:
Obrisi baršunastih šuma,
tornjeva crvene kape
i žuti snopovi sunca,

sve se je splelo u san!
O, modri, sunčani, sveti,
tihi jesenji dan!

Pan se kupa u azuru i gleda ples ravnice u bojama. Siringa plače za morem:

Thalatta! Thalatta!
Crveni jedrenjak na talasu pleše
po skorupu modrom, arabeske šara.
Na lepezi boja, violetnih para
školjkom mojih snova,
ko korabljom od zlata,
lete,
lete,
tri,
tri pjenušava hata.
Thalatta! Thalatta!

Boje pjevaju toplo, ženski:

O, blijedi, blijedi Pane,
padni u našu Svilu,
u sjajne naše Tajne
mirisa, svijetla, mira.
Ljepota blagdanja naša
zar ti dušu ne dira?

Tonovi boja kapaju u čaške crvenog cvijeća. Cvijeće bruji:

Vrati se k nama, vrati,
bijelo nesretno dijete!
Misli morem ti lete
a zemlja je topla, sveta i dobra Mati.
Vrati se k nama, vrati!

I zefir mu se zapleo u kovrčavu kosu:

Kud lutaš vodama modrim,
igraj lagane igre, smij se i poj!
Jesen je pijanih snova čarobni boj!

I sunčani traci i cvijeće, azur, crveno lišće i zefir, i grožđe i tonovi boja, sve pjeva:

Svi smo mi modri sunčani San,
zašto, o, tuguješ, preblijedi Pan?

Ta cvjetna i obojadisana molitva, taj ples jesenji uspavljuje Pana. Siringa se smije:

Svijetla gigantska jesen,
ženo, predobra mati!
Mlazovi mirisa tvojih u moju padaju krv
ko vatrene zvijezde u more.
Oganj u meni vrije,

pjesme u meni gore.
Svijetla gigantska Jesen,
ženo, predobra mati!

*Raspu se tihi žalosno bolesni tonovi. Procesija se bijela penje drvoredom
kestenova do crkve na brdu. Seljanke, ministranti, svećenici u bogatim
svilenim ornatima, polivenima suncem, zvona i tamjan. Sve pjeva:
Kyrie, eleison! Christe, eleison...*

*Melodija procesije dira Pana; siringa je umukla. Procesija:
Na tropski oganj kristala
sunčana pala je svila.
Bijela katolička vela,
tkivo mrtvačkog tila,
sve šumi šumom sablasnim,
šumom precrnih krila.
Sve pleše bojom svečanom,
žuto, modro i lila.
Sve je sveta melodija,
misterij nevidljivih sila.*

*Pan promatra rimsku procesiju, pa kad je ona već počela da ulazi u
crkvu, što se bijeli na humu među stoljetnim slavjanskim lipama, Pan,
kazonog, vitak, odskakuće radoznalo za povorkom što je nestala u
sjenama kestenova. Na putu nađe crnu knjigu. Molitvenik. Pan lista
molitvenikom:*

Kakva to bije žalost iz crnih nesretnih strofa,
silna i tajna, užasna, mutna?
Kakav to bije strah iz ovih bolesnih snova,
koje li čudne snage - mrtvoga slova!

*Po molitveniku se preliju zelene sjene kestenovog lišća. Pan zanesen
sjenama zaboravlja knjigu u ruci, zaljubljeno promatrajući ples mekanih
zelenkastih sjena na žutoj hartiji:*

O, sveti jesenji ples ljubičastih sjena!
Briljantno tkivo sunca u plavim bojama duge,
vatromet zelenih traka,
o, nema u vama tuge,
o, nema straha, ni bola, ni mraka!
Kubeta kristalna, modra,
srebro peraja delfina,
dragulji blistavih ljuska,
more svetih oblika,
kapi nebeskog vina,
cvjetoviinja,
mirisne latice ruža,
koralji,
rogovi ovnujski bijeli,
dim pobožne žrtve,
čvorovi svijetlih niti

viju se, prskaju, lete,
i sve se, sve se plete
na lepezi lahora tihog
što se ko dobri titan, na modroj tratini neba,
gruda crvenim snijegom
pijanog oblačja!

Sjene se penju sa hartije i cjeluju Pana, pjevajući:
Usne ti gore ko slatke južnjačke trešnje,
sunca su ognjenog pjane,
cjeluni nas, dobri Pane!

*Pan cjeluje sjene i baca molitvenik u travu. Začudeno gleda u crkvu iz
koje se čuju orgulje i pobožna pjesma vjernika. Pan:*
To čudni su akordi!
Izbija magično svijetlo
iz ovih ognjenih oči,
žalost se nijema toči
bljedih bolesnih ljudi,
i zvono tužno zvoní.
Što ove ljude goni?

*Radoznalo se progura kroz gomilu na portalu u crkvu. Nevidljiv je.
Blagoslov. Pompa. Orgulje. Tamjan. Svećenik pri oltaru pjeva:*
Tantum ergo Sacramentum
Veneremur cernui;
Et antiquum documentum
Novo cedat ritui;
Prestet fides supplementum
Sensuum defectui.¹

Pan se sjeća Rima:
U vatrama mi zjena kozmosi se ruše
i klikću mase pijanih tirana.
O, himne sunčanih orgija,
o, snovi boga Pana,
što vas sada tužne, crne pjesme guše.
U moru sam onda zvjezdanom plivao,
pijane mjesečne priče i zelene stihove snivao.
Robovi pogasili su svijetla -

¹ Autor sv. Toma Akvinski, skolastički filozof i teolog (oko 1225-1274).
Prijevod isusovca Milana Pavelića, "Crkveni himni u hrvatskom Prijevodu" Zagreb 1936.

Divnoj dakle tajni ovoj
Klanjamo se smjerno mi.
Stari Zakon žrtvi novoj
Nek se sada ukloni.
Vjera duši čovjekovoj
Nek spoznanje dopuni.

zavitlavši globom u crven novi ples,
u ples vatre, robinja i krvi,
u ples što pada, leti, preporađa i mrvi,
u ples bogova mrtvih,
na Olimpu kad plesao sam prvi.
A gdje su one plave antikne noći?
Svileni su vjetrovi harfama zvonili
i orlovi bijeli zvijezde gonili.
O, gdje su one plave antikne noći?

Akordi sunca kroz kristale:

Po pločama ahata
ko ptiče od zlata
preliječemo mi,
čisti, divni sni!

Svijeca drhtne na oltaru:

Gle,
mramorni sveci
u nijemu dijalogu
smješčaju se gostu
pjanu, kozonogu!

Ispaćeni svetac na oltarskoj crnoj slici:

O, to je Svijetlo presvete ekstaze
kad osjećam snagu da raskinem Spone.
Meni zemlja nije
igra šarenih fantoma.
Ja osjećam prezir za tragiku gnoma,
svijetlo to je božje. Zvona, zvona - zvone.

Grešnik mramorni na nadgrobnom kamenu, u bareljefu:

Krvavih prstiju cjelujem svilenu hostiju,
a duša mi je pusta mramorna vila
iz koje je bijeli profet, plamenih krila,
izagnao masu grešnih, pijanih gostiju.

Orgulje bruje; silni, svečani akordi:

U snopovima iskri, u bijesnoj vatri ognjenih koluta,
gdje oluja pada sunčanih orlova,
Giganti stoje na modrom oblačju
i grme tajne svih zvjezdanih snova.
Munje tutnje Svetoga Dana Gnjeva.
Oluja gdje pada sunčanih orlova,
kerubi se ruše,
u plamu vulkana i ognjenih stubova,
ocean gudi svih presvetih zvijezda
i bujice klokoću astralne.
Kovitlaju se vrpce mliječnih cesta,
zrak je pijan para raznobojnih planeta.

Sva gomila jata nebeskih kresova
preognjena prska, izgara i lijeta.
O, sipaju se tajne svih nebeskih snova,
igraju oblici serafskih stubova
i svijetlo se božje ko plima razlijeva,
gromovi tutnje Crnoga Dana Gnjeva.

Tužna pjesma grešnika u crkvi u koru:

Svi mi, o, svi mi, u luđačkom ritmu
i grijehu i smijehu hirovitu, laku,
plešemo stalno u mrtvačku raku.
I čekamo Svjetlost, Bijeloga Boga,
čekamo svetu nebesku traku
što će nam sjajna pasti u život,
u luđački ples Sablasti u mraku.

Silni akordi orgulja grme:

Crvene duge teku, ognjene pale plamte, plešu zvijezde,
ko zapad sunca ječe andeoske trube.
Sverazorne se plime sa zvijezdama ljube,
ko zapad sunca ječe andeoske trube.
Crvene duge teku
i sve se slijeva u nebesku plamenu svijetlu svetu rijeku.
Padaju sunca,
gromovi tutnje,
razdire se nebo.
Ruše se crni kamenolomi, gore
šume. Hući, munjine pjano, more,
biju se crni, pakleni legionari,
a zvono neba nariče: na gnjevni požar zvoni
i zvuče silne andeoske pjesme.
U talasu korova
Arhandel najveći pjeva
u znamenu Dana Gnjeva.
Sijeva
grozni neponjatni Jehova!

Grešnici u crkvi očajno:

O, zašto nas golema tajna mrvi,
o, zašto se davimo u rođenoj krvi?
O, zašto vrije život u nama,
o, tko nam te napjeve krvničke svira,
gdje je nebesko ostrvo mira?

*Pan gleda gomilu pobožnih vjernika što u crkvi kleči, promatra palucanje
svijeća i modre snove tamjana i sluša grozne napjeve orgulja. Pan naivno:*

Te ljude ispija bolesni Eros,
čudna ih bolesna svjetlost tali,
ti su ljudi pali! Od straha su pali!
U crnom tom domu,

na cvjetnoj cesti,
ropski se klanjaju u svakoj gesti.
Njih biju neke demonske pesti,
njih gazi silna despotska noga,
a ljudi, jadni, čekaju Boga.

Grešnici očajno u koru:

Svi mi, o, svi mi, u ludačkom ritmu,
i smijehu i grijehu hirovitu, laku,
plešemo ravno u mrtvačku raku.
Mi čekamo Svjetlost, Bijeloga Boga,
čekamo svetu nebesku traku
što će nam sjajna pasti u mraku.
O, tko nam te napjeve krvničke svira,
gdje je nebesko ostrvo mira?

Pan radosno:

Gdje je nebesko ostrvo mira?
Zar vani Božanstvo Forme ne svira?
Kubeta oblačnih sunčani tornjevi,
svijetli, prozirni idejni tonovi.
U pletivu azurnog tkiva
bolesna lica dira
jesenja lepeza mira.

Asket na oltarnoj slici zadimljenoj voštanicama, fanatično:

O, kad bi ti, Bože, znao kako sam grešan u duši,
s prstiju mi kapa mlaz tople nevine krvi.
O, kad bi ti, Bože, znao kako me Savjest mrvli,
spalio bi me ognjem da Zeleni Grijeh me uguši.

*Bije se sa Zelenim Grijehom, a Grijeh ga na zapovijed Gospodnju kao
zmija davi. Opleo mu se oko tijela i pjeva mu Grijeh zmijski:*

Daj da ti s krvavog oka skinem ludačku mrenu,
da se prospu svijetla, linije i boje.
Sotonu da čuješ gdje divnu pjesmu poje,
na crvenom ognju gdje cjeliva ženu.
Daj da ti s krvavog oka skinem ludačku mrenu.

Asket u užasnoj samrtnoj borbi sputan:

O, kad bih mogao nokte da zakopam u tvoje meso,
da te zagušim,
pa kad bi, zelena zmijo, bila preda mnom mrtva,
voštana, blijeda,
a ptica smrti s pandžama od ognja, očima od leda,
o, kad pjevala bi u krvavoj mi duši,
mogao bih onda da meso u pakao srušim.

Bolesna hipnoza te borbe razlijeva se sa slike po ljudskim dušama. Očajni refren:

Svi mi, o, svi mi, u luđačkom ritmu,
i smijehu i grijehu hirovitu, laku,
plešemo ravno u mrtvačku raku.

Mlaz se sunca probio kroz kristale i oblak od tamjana i pao Panu na glavu. Pan veselo cjeliva sunčanu traku:

O, velika, gigantska ženo,
jesen, predobra mati!
Ko bijela sunčana traka
probijaš moje kristale
i oni se pijani pale
u sjajnome luku duge.
Jesen, predobra mati,
ljudstvo užasno pati
i tone u bezdanu tuge.
O, prospi božanske duge
da se ko čudesni most
napnu na zavjesju neba:
da zgasnu Sablasti crne
što sunčano svijetlo trne.

Sunčanoga pjevača Pana privuče crvena boja slavjanske nošnje jedne seljančice; on pristupi k njoj, pa joj zapjeva:

Oko nas sve je modro. Ko prozirne ideje
propileji sniju i čempresi na žalu.
A slijepi rapsodi pjevaju o zvijezdi,
mrtvoj modroj zvijezdi na mirisnom valu.
Arinoe mala,
mi mladi smo Heleni!
Daj da bakren pijem mirluh tvoje kose,
da dlanove ti grizem,
da te otmem Bogu,
ko kentauri kad vjetra robinjice nose.
Gle!
Trirema jedna ko bijeli pauk puže
i krakove svoje u skrletu kupa
i po srebru sipa dijamantne ruže.
Arinoe,
dođi,
to su Argonauti,
za beskrajnom tajnom čeznu oceana
i plivaju u boji crvenoga dana.
Arinoe mala!
Sveti Pan te zove
u modru Heladu,
u svjetove nove!
Arinoe plava,
već ti gore oči!

Seljančica osjeća crvene zdrave porive, stidi se u protuslovlju molitve i moli se Bogu:

Ja sam dijete Boga,
molitve i neba.
Đavo mi se smije,
sin grijeha i noći,
i crvene snove
u dušu mi toči.
O, da mi je s lijerom
u Bijelu Smrt poći.

Pan žalosno:

Arinoe mala,
mi mladi smo Heleni!
Sveti Pan te zove
u svjetove nove,
Arinoe,
dođi!
To bolesna su djeca!
Tih blijedih nesretnih žena
koljeno drhtavo kleca,
na pogledu kamenog sveca.

Pan ode do slike crne Bogomajke, optočene zlatom i polivene krvlju kandila. Tužno:

Usne nam plamte ko mirisne južnjačke trešnje,
mlazovi mirisa toplih u moju padaju krv,
ko trule jabuke ova lica rastače crv.
Istočnim žalosnim licem plešu krvave sjene,
o, zašto noževi blistaju u srcu te Mlade Žene?

Dugo miluje Bogorodicu pogledom. Onda zajechi siringa. Pan južnjački pleše:

Ja ludujem, pjevam i plešem u Crvenoj Sreći,
u divnom jesenjem snu.
Nadživot igra, pale se vatre, kapaju čudesa,
velike srebrne munje smijeha
paraju crna nebesa,
siringa moja cvijeće akorda prospe,
smij se, sunčano smij se,
Crna Čudotvorna Gospe!

Bogomati gleda ga mrtvo. Crni se akordi orgulja prosu s kora, poput kamenja, na glavu Pana:

Sunce očajno viče, užasno, grozno sijeva,
gromovi i munje Crnoga Dana Gnjeva,
spalit će tebe fosforne paklene pare,
kozonogo olimpijsko jare,
spalit će tebe fosforne paklene pare!

U ciklonu ognja i plamenih bura,
u mrtvačkom plesu sablasnih kostura,
snoviđenja strašna ispit će ti dušu,
a đavolske pandže sapet će ti gušu!

Potoci sablasnih tonova grme oko Pana:

Pantere reže,
urlaju zmajevi,
a bolesna se avet sladostrasno ceri.
Crne mačke u fosforu plešu,
ognjen kaos laži, krvi, zvijeri.
O, gledaj gdje žižak pred licem Gospodnjim treperi!
A Gospod stoji divan,
zvjezdani, gordi, nebotačni Div!
Zvone himne serafa u svenebeskoj sferi,
padni, padni, Pane! Grešan si i kriv!

Pan se smije:

Da padnem, pred bogom da padnem,
zar i ja nisam bog?
Svijetlo, prejasno vidim:
Ja sjajim kao sunce,
ko vatromet prštim,
južnjački se smijem,
svečano sam živ,
a živ sam da živim,
a ne da budem kriv.

*Skočio je elastično na kor, na orgulje i zasvirao svoj olimpijski
protunapjev. Tonovi se njegove siringe isprepleću s tonovima orgulja.*

Siringa se smije:

Ja se bogu smijem,
s maglama se bijem,
modrorepe ptice
svih sunčanih vedrina
dlanovima toplim
milujem i grijem.
Iz kaleža sunčanog
gorući vrutak pijem,
sa smiješkom na usni,
igrajuć se bijem!

Orgulje zaliju smijeh siringe crnom bojom:

Tutanj groma grmi,
pale te lavom,
mrve te nogom,
ne igraj se, radosni Pane,
sa demonski mističnim Bogom!
Vihori crnih snoviđenja laju,
svih besanih noći žalosti se viju,

u ludom ciklonu sve vještice cvile.
Zvijezde, naričući, padaju,
stada kurjaka urlaju,
lome se Crne Sile,
sablasni vraci tutnje,
tamna je srdžba silnoga Boga,
ludi je orkan božanske ljutnje.

Siringa nadbija crne goleme tonove orgulja:

Ko crne munjevne zmijske pijete moje modre eterske ekstaze,
al ja ti se ne dam, sviralo mračna,
zaludu me tvoji akordi ko olovna stopala gaze.
Ptica crnog straha ne može da kljuje
sunčanu mi dušu.
Zublja mojih vatra
nadsvjatljuje i trne
pjesme vaše tužne,
oblačine crne!
Lomljava ognjenih legija vi ste,
a misli su moje zvjezdane i čiste.
Vatrenom hipnozom
ognjenom vas krote,
opijaju vinom
i kite mirisnom lozom.

Orgulje:

Uzalud, uzalud, Pane,

Tvoj je premalen rog!

Ti nadbiti nikoga ne ćeš,
smrvit će te nevidljivi, mračni,
krvavi Bog.

Ugasnuti svijetla Tvoga će dana,
potopiti boje Tvojih se duga
i crna će očajna tuga
jecat na grobu Pana
silne će grmjeti trube Sudnjega Dana!
Uzalud kupelji svijetle
tvoje sunčane svijesti,

smrvit će ti čelo

nevidljive pesti.

Siringa tiho, u sumnji:

U toj crnoj pjesmi
bola i magle i Boga
zavjese pasti ne će!
I ne ću znati
koja to gazi me noga,
i ne ću znati
čija to užasna kletva
nad glavama ljudskim lijeće.

Nastala je sablasna tišina u crkvi. Orgulje glasnije:

O, gledaj, Svjetlost pred Gospodom se pali,
a Gospod stoji divan,
zvjezdani, gordi, nebotični Div!
Zvone himne serafa u svenebeskoj sferi,
padni, padni, Pane, grešan si i kriv!

Orgulje su zanimjele. Svi su ljudi pali pred Svetoostajstvom Sakramenta.

Zvona, bljesak zlata, ornati, tamjan - svi u koru:
Blistav, svetački svečan nebeske pjesme je ritam.
Puši se tamjan, crveni ministranti
blagdanje pjevaju pjesme - Svet, Svet, Svet -
svijetle pjevaju s njima serafske mirijade.
Silni se zavoji tamjana puše, mirišu, kade,
pao pred svijetlom je bijelim čitavi Svijet:
i žene, i djeca, i sveci i crveni ministranti.
Sjaju im zvijezde u kosi ko svijetli dijamanti,
blistav, svetački svečan nebeske pjesme je ritam.

Pan je, kad su orgulje utihnule, prestao da pjeva. Radoznalo gleda hostiju u dimu tamjana:

Tužno je, tužno Gospodnje Lice!
Mlazi Mu krv crna po voštanom čelu.
O, to je Mrtvac Blijedi na raspelu,
a anđeli i ljudi, svi su pali nice,
tužno je, tužno Gospodnje Lice!
Tragično sjetan te nebeske pjesme je ritam.
Mrtvac šuti.
A ja Boga pitam.

A Mrtvac šuti.

Iz oka Mu sukljaju pare.
I vidim, prejasno vidim,
i nad Njim misterij je plesa
što ga uokrug plešu crveni planeti.

I u božjem oku žalosna suza svijeti,
i On je raspeta žrtva nevidljiva Bijesa
i tužno gleda bijedne mramorne oltare.

Nebeska melodija u orguljama, svečano:
Korovi bijele divne nebeske djece
u svijetlom plešu plesu u svijetlo Uskrsnuće!
Crveni puls para blagdanje vrije, zvono na požar tuče.
Božja stopa ko ognjeni stup gazi
po nebu danas, sutra kao juče.
Nad orkanom zvjezdanih oluja
pjevamo svi Aleluja,
mirisni Aleluja!

Pan se opet snašao.
Siringe se glas bije sa tonovima orgulja:
Oni čeznu za Bogom.
O čudnom Bogu snivaju.
O, te ga očajne žene u polusnu ljube.
Taj Bog govori s njima na goleme metalne trube,
te se tamjanske žrtve u plavim spiralama puše,
to su bolesne duše.

Ne pjeva li vani Jesen?

Ne igraju li Boje?

Ne smije li se Nebo?

*Pjesma jeseni zazvonila je kroz Panovu siringu crkvom i melodijom
orgulja:*

Vršci jablanova plamte danas
i sve stvari sjaju vatrom svetokruga.
Sunce sipa boje svih nebeskih duga,
a svjetlost miriše ko žuti ananas.

Boje igraju kaosom voštanica i tamjana i molitve:
Rubovi su gora poliveni svijetlom nebeskog napitka,
crveno drveće ples je arabeska,
a atlasna traka u zlatu blijeska,
prozirna i sjajna, blistava i vitka.

*Smijeh jesenjeg neba prelijeva se blijedomodrim naslikanim zvjezdanim
svodom crkve:*

Po pljesnivom sivom svodu blijedog akvamarina
Sunce se puši ko mošt i kлокot mlada vina,
a zvijezde ko ljuške se ljušte sa crvenih visina.
Sunce, sveto Sunce - lije svjetlost na nas,
jesen mirna, plava, vječna kao danas,
a svjetlost teče ko zlatni ananas.

Pjesma jeseni, ples boja i smijeh neba liju se u duše vjernika, eterična melodija orgulja klokoće kao potok:

Oblici su nebeski prozirni i svijetli
i dršću kopna, zemlje, ko koralji na plimi.
Na globu se Bezdani crveno buktao dimi
u sjeni Neba, svijetla Vječnost bruja,
Aleluja, Aleluja!

Siringa nadbija glas orgulja:

O, svijetlo jesenje Nebo, Magije Boja i Svijetla!
Ta vani luduje dan, neviđen, svečano divan:
sveto zlatno popodne teče mu s mirisne usne.
Ja ću vam pjevati pjesmu,
i savjest će Vaša da usne,
ko zaborav na strave ove gnusne
što se kao mora u hladnoj crkvi zgusne.

Sunce zvoni:

Pjevaj, o, pjevaj uspavanku toplu
bolesnoj tužnoj djeci.
O, kako ih gnjevnim pogledom prže
mramorni grešni Sveci.
Da je sunčana jesen vani,
to ovim ljudima reci!

Pan:

Sunce je zlatna lopta na dlanu Apolona Feba,
nije li jesenja pjesma topla ko odraz jesenjega neba,
zar vam jastučcem prsta us'jano čelo ne dira,
nisu li usne njene Mir, mir modrog ostrva Mira?
Svirala ova nad glavom o bolesnim tlapnjama svira.

*Pjesma je Pana zapalila crvena srca ljudska. U mladićima gore svijetle
eroticne sanjarije. Ispijaju zdrave bijele djevojke ognjenim pogledima.*

Mladići u koru:

Kolju noževi božji
srce crveno mlado,
o, gdje si, sunčana Lado?
Krv topla puši se, teče,
gnjev božji peče,
boli,
o, zašto se ovdje moli?
Mirišu u nama pašnjaci i ljeto,
gromovi i kiše, oblaci i sunce,
livade i šume pune sjena.
Dobre naše šume,
jagode i granje,
naše modre, čiste, svijetle šumske sanje.
I krčma mala u seocu na brijegu,

rascvali šljivici i modri vidici,
pjesme tihog vjetra na bakrenoj žici.
Livade i jagnjad, i oblaci plavi.

A ovdje nas Ruka Crne Tajne davi.
I ta strašna crvena sparina
i zeleni prozor što mrtvački svijeti,
a vani bijelo jato golubova leti,
oblaci nad gorom raskošno se zlate,
svijetla kiša snova kapa sa nebesi,
gdje si, Lado, gdje si?

Djevojke u koru kao jeka:
To jesenja je pjesma preplodnih ravnica,
i crveni žar već bije nam iz lica.
Pjesme su nam svete, zlatoklase, čiste,
pjesme kolovoza, pjesme žetelica,
i biserje zvonko s kljuna prepelica.
Kestenova krošnje kraj prašnoga puta
i ravnica plava što svečano šuti;
tople modre noći, zvijezde, sijeno, rosa,
smijemo se: djeca, radosna i bosa.
Pjevajte nam pjesmu ljubavi i boli,
o, zašto se ovdje ne ljubi, ne smije,
o, zašto se ovdje nariče i moli?

*Orgulje još pjevaju nebesku pjesmu, ali ljudi u kaosu jesenjih snova više
je ne razabiru jasno.*

Orgulje:
Okupane u svijetlu, preporođene, blijede,
cjeliva nas tužnog života finale.
Mi smo sretne zvijezde
u Krilo Boga pale.
Mi osjećamo Uskrs svih zemaljskih snova,
mi gledamo Izvor gdje vječno novi struja,
Aleluja, Aleluja!

Raspojasana se pjesma Pana prelije preko nebeskih melodija:
Već ključa krv
i dršću žilice mirisnoga Tijela.
Lepršaju jesenja vela,
prozirna, blistava, bijela,
o, sveta je divna igra
svjetlosti, polusjena,
kad nas cjeluje Jesen,
dobra bogata žena.
Popodne prska,
svijetli,
smije se,
gori.

Novorođene zvijezde
u modroj boji svijete,
jesenja plima voća,
mirisa,
grožđa,
legije sunčanog ognja,
bogova,
tornjeva,
snova.
Južno šarenilo žari,
blistave ptice lete,
zvone zvuci pjesme,
jesenje, raskošne, svete.

*Doletio je jedan svijetli oblak nad crkvu i ona je sinula u magičnom
osvjetljenju.*

Oblak pjeva:

Nosim blistavi sunčani обруč jesenjeg dana
da okrunim Sjenu radosnog Boga Pana:
život je jesenja radost, a nije gnojna rana!

*Ljudi obasjani magijom olimpijskog oblaka, radoznali, razlili se poput
poplave iz crkve. Orgulje očajno nariču za bjeguncima:*

O, čudna to je pjesma, svemirni razorni talas,
ugasla je svilna božanska bijela toga.
Podavili se psalmi. Hostije su blijede.
Smiluj se, Bože, na nas,
o, to sunčani Pan je, u bijeloj ekstazi danas,
natpjevao krvavu pjesmu Boga.

*Ovaj je svijetli oblak prsnuo u bijele slike. Ljudi zaneseni čudom klikću.
Teče medovina iz oblaka kao iz pukle mješine, a ljudi piju medovinu
rukama. Prži ih sunce i pjeva:*

Vrcaju moji sunčani mačevi
u jesenjim modrim velima.
Plešu ljudi po selima,
divlje, pijano, golo,
svetačko jesenje kolo.
Bube u medu plivaju,
na krilima nose duge
i jesenje snove snivaju.

Uskrsnuo je proljetni miris lipa. Prši poput zlatne prašine:

Miris nam je fina jesenja glazba
Iz modrih azurnih tkanina
prši modra tišina...
U Bogosjaju jesenjeg sna,
u sjeni kraljevske krošnje,
smiju se crveno-bijele,
slavne slavjanske nošnje.

Vino se ribizno toči,
med se slatki lije,
dobri se Narodni Bog
pijanoj djeci smije.

"Nek se ije, nek se pije,
Hoja, Lero, Dolerije!"

*Sunce, oblaci, drveće, crkva, voće, cvijeće, pjesme, sve se cjeluje, kovitla
i pleše. Ljudi, nasmijani, opijeni, sretni, pjevaju. Ječe gajde, smiju se
dude:*

Modrobijeli akordi tople jesenje pjesme
igraju, trepere, na svilenoj crvenoj vrvci,
na kojoj sunce pleše, u toploj ognjenoj krvci.
Crveni ćilimi boja, neba plameni plavi,
sunce, jesenje, zlatno,
pijano Kolo Te slavi.

*Kolo luduje, igra, vije se, titra, a između bujice tonova, duda i gajda smije
se siringa nagoga Pana koji vodi to šareno Kolo:*

Igra Kolo, igra Kolo, na sunčani dan,
u tom Kolu, u tom Kolu,
igra vječni Pan.

Akordi nebeskih žica:

Kraljevsko popodne s crvenim granjem pjeva
zlatnu jesenju pjesmu.
Ko fazanka sveta, svilorepo božansko ptiče,
treperi sunčana pjesma,
u veličanstvenoj glazbi traka,
cvijeća, azura i srebrnog tkiva.

*Miriše grožde, pucaju jesenje prangije, toči se vino, mekeću gajde, kolo
na brdu pod lipom smije se i pjeva.*

Kao jeka zvone akordi:

Igra Kolo, igra Kolo, na sunčani dan...

("Pan", Naklada piščeva, Zagreb 1917.)

PODNEVNA SIMFONIJA

Podne. Vatreni akordi svijetle glazbe sunčanog podneva. Mlazovi usijanih zraka zvone:

Ko skrletni oganj pleše nam u sjaju ritam Velepjesni!
Palimo nebosklon, metal rijeka, plavu svilu šuma
i sjajnu nizinu što brončana sniva
u blijedome velu podnevnoga tkiva.
Mi plivamo plimom bogorodnog sunca,
mi pijemo plavu melodiju gora,
mi, pjena talasja sunčanoga mora.

Crveni val svjetlosti u žaru usijanih boja:

Oblačje u nama s pjanim vjetrom pleše,
svemirom se pjesma razlijeva od Sreće.
Podne kao metulj vatreni prelijeće.
Sunce, život, vodoskok i cvijeće!
O, sve živi. Sve vječno je. Sve pleše
i ništa ne umire,
ni plave sjene sa cintora što gvire,
ni blijedi dim što vije se nad kuće:
sve vječni Rasap! I vječno Uskrsnuće!

Mlazovi sunčanih zraka u koru:

O, osjeća se Život nevidljivih Stvari
i svetinje Smrti i Kozmos što se pari.
Atomi se biju ko titani u Mitu.
Osjeća se raskoš u zlatoklasu žitu
i pijani pir srebra prolivenih voda
i podnevna Vječnost sunčanoga svoda.

Vatreni gigantski akordi:

Ko skrletni oganj pleše nam u sjaju ritam Velepjesni!
Palimo nebosklon, metal rijeka, plavu svilu šuma
i sjajnu nizinu što brončana sniva
u blijedome velu podnevnoga tkiva.
Mi plivamo plimom bogorodnog sunca,
mi pijemo plavu melodiju gora,
mi, pjena talasja sunčanoga mora.

*Sićušni plavi zvončić na cvjetnoj livadi zvoni podnevnu molitvu tiho,
tihano:*

Sveta plava Tišina!

Ko tiha uskrsna pjesma
sjajna je vatra Sunca,

spokojna i čista.
Za mnom gori rosa,
izgara i blista,
a svilnog paučeta ljubav,
o, toli je pusta!
Ispij, Sunce,
moj sočni Kalež plavi
na vatrena usta.

*Poput crvenih koralja prospe se veseli cvrkut vrabaca što igraju u
krošnjama rascvalih kestenova:*

Bijeli oblaci plove,
rišu istočne snove.

Po plavoj azurnoj ploči
međ se sunčani toči.
Sanjarije zlatne nove
podnevnim nebom se love.

Jato bijelih golubova šumi krilima:

Palo je sunce na promenadu
kao vatrena pelud,
ko velika svijetla andeoska kreljut
raskrililo se po gradu.

Obrisi sunčanoga grada pjevaju:

Vitki zvonici i kubeta sjaju
i zlato gromovoda
i srebro sjajnih razlivenih voda.
O, divno je podne u maju!

Ljudi u perivoju sunčaju se:

Sunce nam teče u crvene pore
kroz velo plavog dima.
Ko plamena milozvučna rima
zublje podnevne gore.

Srebrni podnevni lahor prebire na harfi:

Oblaci plešu svoj bijeli podnevni ples!
Za nebeskom zavjesom plavom
boje talambas šarenih napjeva sviraju,
a tonovi sjajni žalosnu dušu diraju.
Oblaci luđački plešu.
Nagi se zgrčio div,
na koljena pao i plače
i plava laju pseta na oblačne pjevače.
Slijepci okupani gude,
kolo golih žena,
smiju se bijele dude.

O, podnevni oblaci čisti
na rubu rubinom se rude.

Samotni jablan kliče:

O, oblaci!
Oblaci,
oblaci,
bijeli mramorni sretnici,
kud nosi vas strelohitri trk?
S neba ko s čela božanstva
pram pada. Daždevan. Mrk.
O, oblaci,
oblaci,
oblaci!
Krijete l' munju u krilu?
Vijete l' sunčanu svilu?
Oblaci!

Ptič u brzom veselom letu:

Plivaju bijele lopte podnevnog oblačka.
Svibanj je! Svibanj!
Sjene jablana trepte ko grumen zelen-koralja,
u zlatnoj plimi sunčanoga mora.
Puše se ognjišta:
žrtve bijelih, srećom polivenih vesi.
Bijele lopte mirno plivaju preko nebesi.

Jedna melankolična traka sunca što se bolećivo preplela s granjem:

Zelene plohe se gore svijaju ženski,
plavo prelijevaju,
gdje su sunčane sestrice sinule,
u oblačju dvije su se nijeme sfinge rasplinule
u naručju nagih smijača.
Svijetlo prska.
Smije se.
Pijano.
Zdravo.
U visu u tkanini plavoj pleše crveni đavo.
U ralji bijelih angora
što su blistavo zinule,
o, čudne se pjesme iz doline vinule,
cjeluju se ženski.
Toplo.
Lijeno i plavo
sve se sanje u tren tihi rasplinule.

Podnevni lahor, jablan i zraka sunca:

Oblaci podnevni čisti plešu svoj podnevni ples!
O, slava ti, bijeli, vječni, božanski krijes!

Ples oblaka o podne, u svjetlosti sunčane harmonije. Veseli bijeli sunčani oblak viče i pleše u naručju vjetra:

Leti sveta podnevna pjesan
nad mojom sunčanom glavom,
bjelokrilih sanja kor klikće u beskraju plavom.
Ja sam ovjenčan zdravom podnevnom slavom.
I vidim: o - vidim - bijele zvjezdane staze
do podneva tihog svete harmonije.
Aveti jutra, zelen noćne agonije
po meni ne plaze!
Ja se borim.
Plešem sa srebrnim vjetrom.
Kličem.
Letim.
O, divlje, visoko!
Trzam se.
Gorim.
O, ja se s avetima Tmine ne borim.
U bijelom podnevu plešem i svijetim,
nad gradom suncem obasjan kao polubog letim.

Kolo prozirnog oblaka u smijehu pleše k suncu:

Letimo danas nad poljem ko pjesma
i plave se magle pletu u San.
O, danas je sveti, mirni, tihi dan!

Pramenovi plavih maglica, što dršću kao velo nad ravnicom:

Život je bijela tiha melodija
podnevne glazbe, svijetla,
pjesma cvijeća, djece i crvenog pijetla.

Gorostasni dobri pijani oblak penje se plešući po bijelim snježnim brdima:

O, pijano, divlje kidaju se spona
i luduju na sagu sunčanom i jasnom,
a traci veseli, opijeni basnom,
u žutoj boji trepere i zvone:
slobodno,
golo,
blistavo,
divlje,
divno,
topi se metal sunca
na našem obliku.
Braćo snježna, bijela,
dignite golemu viku!
Sve živi.
Pleše.
Vijuga.
Dršće.

Treperi.
Živi.
Sve se na suncu svijetlu podnevu divi.
O, živi! Živi!
Hosana! Veliko Podne!
Hosana!
I ja plešem.
Smijem se,
penjem se,
pijem.
O, ja se božanski smijem
o podne sunčanog dana,
Hosana! Hosana!

Čopor pijanog oblaka, s bijelim mješinama punim sunčanog vina, u sjajnim kolutima kovitla se niz nebeske oblačne stube.

Naga žena u oblaku:

Dojke mi plivaju u sunčanom mlijeku
ko kuhano ulje na tijelu nagu!
Crvene ruže na vatrenom sagu
i ognjene rijeke teku.
Sunce me prži, a vjetar mije,
vjetar od ptice brži.
O, sunce, sunce podnevno sije,
sunce me vatreno prži.
Cjeluje se s golim oblakom.

Svilokosi oblak u naručju toplog bijelog ženskog tijela:

O, koja nas Sila u visu drži
zavijene sunčanom togom?
Koji vihor nas nosi, nad zemljom i bogom,
kad sunce nas podnevno prži?
Mlaz ognjenih varnica vrca,
sunčano podne pjeva,
snop vatrenih kopalja sije
i bode nas usred srca.

*Blijedo žalosno djevojče u oblacima, pred prijestoljem vjetra visoko,
visoko, gdje nema ni ptica:*

O, zašto nas goniš munjevnim bičem
kad nosimo sudove kiše?
U meni bol sve sočne sanje siše,
pjevam, plačem, smijem se i vičem.

Blijedoružičasta mačka:

U slatkom plivam podnevu
kad miriše crveno voće,
kad sokovi svijetli se toče
i pjevaju Stvari u bujici sunca,

ja plešem svoj ples na vrhu vrhunca,
u slatkom plivam podnevu,
poda mnom zemlja se krili,
zamotana u svili.

*Sve se slije u svetu orgiju sunčanih boja, svijetlih snova i plamene glazbe.
I sve bijelo oblačje, i gorostasi, i žene i djeca, i mačke i maglice, sve kliče
u koru:*

Vatrena vezilja, Sunce,
protkala nas je vatrenim vezom.
I gorimo sada u svetom plamenu
i plešemo nebom
kad titansko podne cjeluje naše snove
i kad nam školjke snova s plavim delfinima plove
po sunčanoj pjeni.
Iz šuma se proljetni mirisi puše,
mirišu mirisi crvenih krina,
a sunce lije po nebu poplavu crvenog vina
i cikte ptice himnu,
ružičastu svjetlost piju,
a Vječnost Sunce zove
i naše školjke pjesme na talasu glazbe plove.
Sunce!
Sveto!
Veliko Sunce!

*Sve se te figure podnevnog oblačja sliju u nešto silno radosno. Onda se
tiho, tiho čuje pjesma srebrnog lahora na harfi:*

Oblaci plešu svoj bijeli podnevni ples!
Za nebeskom zavjesom plavom
boje talambas šarenih napjeva sviraju,
a sjajni zvuci žalosnu dušu diraju.
Oblaci podnevni plešu.
Nagi se zgrčio div,
na koljena pao i plače
i plava laju pseta na oblačne pjevače.

Slijepci okupani gude.
Kolo golih žena,
smiju se bijele dude.
O, podnevni oblaci čisti
na rubu rubinom se rude.

Noćni leptir omamljen vijuga. Opila ga magija sunca:

Sav sam pelud noći na grimiznom krilu
podnevnom plavom začarao tišinom.
Noćobdiju sunčanim sam opojio vinom
i tonem u svjetlost. U azur i svilu.
Sunce, pjevam himnu!
Ko cvijet gorući i sveti

pijem te
i pijem pjesmu boja žutih
što se plete u ples s fosforni koluti.
Grimizno mi krilo kao san podnem leti,
ticala mi žile ognjene ti sišu,
a crveni cvjetovi sladostrasno dišu.

Čovjek, poganin dvadesetoga stoljeća, pjeva:
Golo, svečano, ognjeno Podne je
kao gorući orijaš
sjajni plameni disk na plavom kubetu neba
zakovitalo na najviše!
O, sve miriše
mirisom smljevenih oraha,
mirisom topla hljeba,
o, sve se kupa u žaru vatrene kiše.
I tako je divno, tiho,
tek plava ljepota diše.
Zemlja se podaje Suncu,
a Sunce je plameno siše.
O, čisto Podne!
Daj mi goruće usne,
i ja ti se ženski dajem!
Pogled mi gasne na vinorodnom humlju,
u sjeni plavetnih šuma gdje pleše Eter!
Podne! Podne! Podne!
Vječno, veliko, svečano, ognjeno Podne!
Oblik ti je čist ko život svijetlog sveca
koji se klanja šutnji,
koji se nijemo pati.
Oblik ti je čist ko miris bijele trešnje u proljetnoj sonati,
oblik ti je čist i kao ritam pjesme
na Tijelovo što pjevaju je djeca.
Osjećam te, Podne.
I ja sam trešnjev cvijet,
i ritam dječje pjesme,
i ja sam plamen mlaz,
i goruća sam zvijezda,
i sjajan vatreni disk, na plavom kubetu neba,
i sve su moje patnje i sve moje boli
sunčana pjesma boga Apolona Feba!
Kud ću da ugasnem
kad kao sunce svijetim
i vječnost napajam.
Preobilje se moje vatre proli
i masa joj se patnika na nesretnoj jednoj zvijezdi
kao bogu moli.
Podne!
Sve su naše forme plava, sjajna Vječnost
i crvena zvijezda što se mirno krijesi

u zavjesi plavoj južnjačkih nebesi.
O, Sunce!
Ženski ti se dajem,
pališ me i sišeš,
i više Mene nema,
rastopljen sam u kozmičke sne.
Sunce!
Ja sam Oganj.
Istok.
Požar.
Sve.
I Mene, Mene nema.

Intermecc. Disakordi kršćanske glazbe. Zaplaču zvona.

Čovjek, poganin dvadesetog stoljeća:
O, prokleti akordi rekvijema
ko crne ptice nad mojom glavom kruže
i mirišu ko crne otrovane ruže.
I truju Misli.
Ideja, svijetla ideja na Golgotu hoda
i stenje pod titanskom tajnom podnevnog Svoda,
i pada i moli
ciničku sfinagu eona.
Sunce!
Veliko sunce!
Rastopi podnevna zvona!

Miris se procvalih bijelih ruža fantastno razlijeva kao da ne čuje zvona:
Život je divlja, pjana melodija
i pleše u ritmu podnevne oktave.
O, život je Sjena sanjarije plave,
protkana suncem i miris mirodija
što se puše s pjesmom mirisnih voda
gdje cjeluju sjene božicu nagu
kad sniva na dlanu golemom magu
te cimet pali pod broncom pagoda.

*Bolesni jadenik negdje u sobi pod krovom zuri u sunce. Ispijene mu oči
poput uvelih suncokreta piju veliku svjetlost. Posve tiho. Sami disakordi:*
Umirem na Suncu.
Pepeljasta sjena anemične mi ruke
olovno snije.
O, koliki divlji nagoni umiru
u tom žutom vosku?
Iz dvorišta vlažnog, bolesnog, sivog,
gdje pelargonije venu bez Sunca,
čuju se akordi.
Slijepac jedan negdje harmoniku prebire
i Podne šuti!

U gradu točkovi grme.
Smiju se ljudi
Zvona zvone.
Klikću ptice.
Plešu zavoji dima u plavoj spirali.
O, kad umrem,
tko će da me žali?
Sunce bolesno pali.
Zvone.
Sve tone.
A tako čeznem za slanim, sunčanim, mirisnim morem!
Pogled mi bio bi galeb
što kraljevski kruži
nad golemom plavom pjesmom
gdje se valovlje zlatno ljubičasto pjenu.
Plove crvene ribarske barke.
Kupaju se jedra u bijelom suncu
i crvene morske ruže venu u zelenoj sjeni.
O, kad se život ovih sivih dvorišta,
vlažnih prljavih soba,
uvelog cvijeća, bolesnog jada
vječno ponavlja!
A ja bih da pijem zdravlja!
Ja ne ću tih crnih Madona s crvenim žiškomb!
O, ne ću tih sivih gravira u prašnoj istruloj rami!
O, ne ću umiranja u vječnoj polutami,
kamo se čuje svijetli puls sunčanog grada,
vika djece,
pjesma zlata,
o, zašto to umiranje u sjeni kazemata?
O, zašto sam vidio more samo u Sanovniku i starom Kalendaru,
kad bih plesati mogo u Svijetlu,
veselju,
čaru,
pijan i sunčan i čil
veliki podnevni Stil!
Umirem na Suncu.
Pepeljasta sjena anemične mi ruke
olovno snije.
O, koliki divlji nagoni umiru
u tom žutom vosku?
Podne šuti.
Sunce bolesno pali.
Kad umrem,
tko će, o, tko će da za mnom žali?

Lasta proleti kraj mansarde. Tužno:
Život na sunčanoj struni
podnevnu pjesmu gudi.
O, zašto su nesretni ljudi?

Plavi planinski zvuk umorno i plaho titra u bujici glasova i linija gradskih:
Sunce je žute cvjetove prosulo
na plavu gorsku gromadu,
u bukviku sivom gdje sniju vrganji, patuljčad i priče
violetna para se kadi i klokoću vrela u hladu.
Sa suncem piruje gora u svečanom šumskome miru,
idu plave procesije boja ko u manastiru.
Oblaci svijetle. I tonu. I tiho u šumi umiru.

Razbijena staklovina raskošno pleše u svjetlosti:
Jablani puni vjetra šume
nad bijelim divnim gradom.
Kroz mene pleše podne,
ko sjajno veliko Biće
puno se sunce prelijeva,
to vječno opojno piće.
I boje.
I sjene.
I mir.
I svete tihe ure.
O, podnevni mlazovi zlata
po mojim bojama cure.

Dijamantna kap rose prsla je u sijaset boja:
Srknulo me je Sunce.
Ko velika lavina vatre
palo je Sunce na moje kristalno tijelo.
Ko sjajno, vatrom izvezeno velo
spržilo mi je boje
o ognjenoj smrti što snatre.
Srknulo me je Sunce
ko ognjena lavina vatre.

Boje se u sunčanoj vatri isparuju pretapajući se u žar podnevni:
O, sad smo i mi Sunce,
silno, ognjeno Sunce!
Kupamo se u zvjezdanoj gorućoj kapi,
plivamo strujom dragulja
što pjeva o žutoj boji,
za novim svijetlom vapi.

Sjena crkvenoga prozora protkanoga suncem:
Kroz dugobojne kristale
prašina sipa se žuta.
Na kolonadi sniva
grandiozno kube.
Kristali svijetli gore,
sunce plameno ljube.
I plešu iskre

iz crvenih koluta,
tihe su stare crkve
u tišini podnevnih minuta.

*U dugobojnom mlazu pjeva jedan svijetli atom, obasjan trenutačno
suncem:*

Kaplje sunce.
Iz fosforne amfore mlazi zlatni med po globu,
i sve zvoni ko akord peana.
I plave sjenke podnevnog oblaka,
i žuta koplja srebrom oklopljenog dana.
Mi svijetli atomi plešemo u mlazu
ko u vatri zublje, buktinje crvene.
O, koliko vas ima,
o, koliko vas ima,
što još nikad nijeste ispali iz Sjene,
te snatrite vječno o Proljeću i Suncu
i gasnete noću rastrovanih sanja,
a kraj vas kao suton kraj ikone blijede
proljeće i gasne zlatna svjetlost danja.
A ja sam svijetli Atom!
Iz plave sam sjene pao u boju čudne vatre.
U bijelom svijetlu plešem,
u cjelovu Juga.
Sunčano zobljem grožđe,
sunčano pijem vino,
kupam se u boji svih nebeskih duga.
O, ja sam svijetli Atom!

Blijedi žalosni čovjek pjeva:

O, gdje su moje sunčane molitve
kada sam svijetao padao nice,
kada sam sretan dirao žice,
kada su pjevale bijele ptice,
o, gdje su, gdje su te sunčane molitve?
Tiho je podne.
Sunce.
Vedrina.
O, mrtvo je podne!
Plave, svijetle i crvene planine,
sve je zavijeno u mrtvačke tkanine
i plaču, plaču turobno ptice,
kidaju se vesele sunčane žice
i plaču tužne pokajne molitve.

Crvene pare pjevaju nad gradskim ulicama:

Podne i Sunce, podnevno Sunce,
čarobne pjesme svibanjskih voda,
to nagi bog sad oblačjem hoda

i blistave zvijezde kida sa svoda.
Podne i Sunce, podnevno Sunce!

Modrikaste pare pjevaju:

Sve se cakli. Sve pjeva. Sve pleše.
I šume jata bijelih golubova,
a sjajni snovi umiru i ginu
u bolesnoj sjeni crvenoga krova.
Sve se cakli. Sve pjeva. Sve pleše.

Violetne pare u dolinama:

Maglice svijetle se, ključaju vode,
u dolu naš ples je violetnih para,
nad sretnim se gradom sunčani život smije
i podnevni požar svečano izgara.

*Svijetla je inspiracija zanjela mladoga kipara u njegovom sunčanom
atelijeru. On mijesi materiju i kliče divlje:*

Stvaram! O, stvaram!
Bijele sam ruke okupao u Velikom Novom Čudu
i sad mi s prstiju kaplju Silesije otmjenih forma.
I samo kaplju i kaplju.
Ko vrutak žežena zlata crveno vriju,
pa se niz globus u plamenu struju liju,
i teku po kopnu i vodi,
vatri i ledu
i laži
i grijju!
A ja sunčane snove u mramoru čaram,
stvaram,
o, kraljevski stvaram!
Plešu preda mnom divne, bijele, svijetle životne Ideje!
U dugoj procesiji idu
pred despotskim prijestoljem mojim
u ritmu litanije Vječnosti.
O, zdravo, zdravo, moje bijele Ideje!
I vi sveti figuralni snovi, pijani profetskih para!
Puše se velike žrtve
na tronošcu moga sunčanog oltara!
Hosana, mramorne žrtve!
Djeco Sunca,
Ljepote,
Hosana, divna božanska Tjelesa,
Svete Golote,
Hosana, mramorne žrtve!
Ludo bogatstvo života.
O, sve to kovitla, leti, smije se, pleše
u kraljevskom ritmu istočnoga plesa.
O, mramorni miris tako me nosi,
opaja.

U duši trudnoj podnevom,
Suncem,
veseljem maja,
u duši pjevam kiparski psalam čiste Golote!
Na talasju crvenih nagona, vječnosti, ljepote,
prozirne su mi Misli ko svjetlost jutarnjih zvijezda
i svaka je moja Riječ divan mramorni kip.
Svibanj, oblače, Sunce i sveti podnevni hip!

Boje u vrbiku pjevaju u koru:
Zemlja se mirisno puši,
jecaju čavke zrakom,
plavi se svečana Ravan
kud svijetla Rijeka vijuga.
O, mnogo je radosne cike u bojama,
mnogo je Juga
u akvamarinu neba,
u sunčanom svibanjskom traku.
O, divno, tiho, sablasno tiho podne
lije se ko vatra za plavom sjenom orača.
Pijano je nebo
suza,
smijeha i plača.
Velike vesele pjesme mi smo podnevne boje.
Smije se nebo u tonu veselom, čistom,
a podne svojim, u dugi okupanim kistom
velike sjajne oble kolute šara
u valovlju proljetnog dima,
u oblačju para.

Ptica na grani:
Staklena ploha je vode,
i mahovina na dnu
orijentalno mirno
u dugom se ritmu njiše,
a suhe se vlati trave tako umorno ziblju.
O, sada se ovdje čuti gdje Podne na samrti diše
i kako se sjene Stvari ko Utvare sablasno giblju.
Plaču u dalju ždrali!
Cvate šipkovo granje.
Zuji pčela.
Tiho se njišem u vrbovu šiblju.

Bog zna čija misao. Otkinula se, pa žalosno samotna plovi podnevom:
Cvjetaju kruške,
a svijetle rijeke, srebrne bjelouške,
sunčaju se na lepezi plavih livada.
O, čeznem, čeznem za bjelinom Pričesti,
za ljepotom Mira, zaboravom Jada!
Iskričavo bijelo razasuto cvijeće,

i mirisne čiste rascvjetane vočke,
i podnevni lahor što tiho prelijeće,
i plave sjajne, jasne i svijetleće točke,
sve blista u plavom podnevnom velu,
a veliki pauk, titanski Mozak,
taj prede mrežu na posljednjoj crti
i pjeva pjesmu o svijetloj podnevnoj smrti.

Cikade u koru:

Njiše se snježno granje rascvalih šljiva
i talasa se sočna cvjetna trava.
Sve je to pjesma,
podnevna pjesma,
i plava
boja je radosna,
duboka,
živa.
A ove kolibe male, pitome dobre vesi,
omorika granje, zeleni ogranci gore,
i potoci plavi,
mlinovi mali
što podnevnu pjesmu srebrno mrmore,
i oblaci žutih sumporastih nebesi,
sve je to podnevna sunčana glazba sklada
što s našom pjesmom južnjačkih cikada
ko svijetla kiša pada
na obrise grada.
Klikću ti, Sunce, milijarde cikada!

*I svijetla glazba vatre, i plavi cvjetovi u polju, i cvrkut vrabaca u
krošnjama kestenova i lahora na harfi, i plešući oblaci, i leptiri, i ljudi
radosni i bolesni i žalosni, i šarene ptice, i rosa, i kristali, i mirisi, i
raznobojne pare, i misli, i boje i cikade, sve to kliče i pjeva Suncu. Sve se
te pjesme stapaju u golemi talas himne:*

Hosana Tebi, Sunce! Svjetlonošo!
Hosana!

*Prskaju crveni akordi Sunca, sipaju se mirisi cvijeća, jecaju harfe vjetra i
grmi sumporna pjesma ognjenih zraka:*
Hosana! Hosana!

*"Podnevna simfonija", "Savremenik", Zagreb, XI/1916 (IX-XII), br. 9-12,
str. 292-298.*

ULICA U JESENJE JUTRO

Godine devetsto i sedamnaeste

Jesenje jutro. Jedan čovjek ide pognute glave ulicom i pjeva:
Zašto u ovako tužno jutro kad slinave magle mokre nad gradom
i kad jauču ljudi koji doma nemaju,
zašto se onda čini da je sve pakleni krvavi san?
O, ovakav dan, proklet i siv i olovan,
kada se ljudi kolju, grizu i lemaju
i kad slinave magle mokre nad nesretnim gradom!
Mokra se obuća od volujske kože lijepi o bolesno meso,
i svi mi pijani još gorke noćne boli
u povorkama dugim hodamo u fabriku, u ured, u dućan.
Sve je krvavi san, pakleni krvavi san!

Drugi čovjek ide pognute glave ulicom i pjeva:
Danas će mi stići pismo iz maglene daljine,
pismo puno kletve, zla, grča i žuči.
A o podne, kad ću smrvljen poći kući,
sunca biti ne će!
O, kako me rana na dnu srca peče!
Sve to hoće l' da već jednom mine?
Danas će mi pismo stići iz maglene daljine.

Čovjek, koji se žalostan budi u polutmini:
Jutarnja gorčina ko crna je ptica gnijezdo splela u bolesnom mi tijelu
što strši pusto ko prokrčena šuma.
Bolećivo zurim u magle, kroz prljavi sivi kristal.
Kiša je! Jesenja kiša!
Još okna u tmimi svjetlucaju,
a crvi u pokuštvu cvile i samrtne znakove kucaju.
Umor.
Prijeko u dvorištu ljudi sanduke mrtvačke pile,
a crvi u pokuštvu cvile.
U meni krpe crnih stjegova vise.
O, bojo crnoga stijega,
beznadna tuga pada preko svega,
žile pale u igličavu bolu,
a mozak gasne iz dana u dan.

Čovjek se pere sapunicom i pjeva:
O, dušu našu što je kaona
mi ne ćemo oprat vodom kupaona,
gdje plamte peći ko modrooki demoni
i sapuni mirišu i kolonjske vode,
o, sve će to da do đavola ode!

I ta naša jutra tmurna, prljava,
i nedjelje i sveci kad pečemo kolače,
i ta naša tuga beznadna
što u nama u polutmini plače,
i sapuni i mirisne vode,
sav život naš će da do đavola ode!

Jedan čovjek koji se davi u bujici jutarnjih bolova:

Čemu bolova ovih poplave, nizovi, rječine?
Jutros bolesne žene u bolovima plaču
i mijese kruh od slame i gnjiloga brašna.
O, ta je epopeja prokleta i strašna!
Ognjišta plamte
i negdje cvrči slanina,
a žene mlade pojase nose od sedam boja
i sedam svilenih tkanina.
Padaju ljudi u ovaj hip i lome glave i uda,
a bujica luda
guta
glupana i sveca, i hulju i truta.
Pjeva krvava austrijska soldateska,
a negdje na dnu srca
modro se jezero mira
tiho prelijeva i ljeska.

Ulicom ide povorka crnih jadnika, udaraju u žice pjevajući poluglasno:

To smo Mi, Mi, djeca krvave Evrope!
Mi djeca Srednjeg vijeka, Kasarne i vina.
Po nama gaze gigantske crne stope,
to smo Mi, Mi, djeca krvave Evrope!

Jedan očajnik viče u sebi:

Sve trulo je i gnjilo. Tu mater proklinje sina
a sin kolje mater i sve se u crno ruši.
A požar što nad svim gori, požar što nad svim se puši,
to je gnjili požar svih bolesnih laži,
i ja ne mogu da vjerujem u lijek vatre u žalosnoj mi duši.
Eto! Sobe kreče i zvona razbijaju,
a sunca nema i ljudi se biju u gužvi za krompir i mast.
Novine pišu da se u temelju ruši carska Vlast,
i sve to da je Veliko Vrijeme.
Sve je to - Krvavo Breme
što tereti sada žalosnu nam dušu.
Al eto mene ždere jesenja jutarnja tuga,
i prizma mojih ljepota razbita leži,
jer sve će te struje, crvene, crne, zlatne i žute,
roditi Jasnoću za one koji idu,
i oni će jasno gledati to sve.

Jedan rakijaš pjeva pijan:

Mumljaju peći, puše se svjetiljke i šumi mi glava.
O, pijem, pijem u dimu spilje sive,
i što me se tiče, samo se jednom žive.

Rakije, Vina i Hljeba,
što će nam pjesme Neba?
Pijane i site nek nas proguta tmina,
Rakije, Hljeba, Vina!

Glas:

O, zašto su, zašto su sva
lica zaplakana?

*Austrijska vojnička glazba u limenoj grmljavini ori Zajčevu davoriju
Zrinskoga:*

U boj! U boj! Mač iz toka braćo!
Nek Turčin zna kako mrems mi!
Grad naš već gori...

*Nevidljivi Herold, stjegonoša, stupa sa glazbom i trubi, ali ga ne čuje
nitko:*

Krvavi mač nam siječe glavu i dušu
i grešan nam teret drobi robijaško rame.
O, dajte da pjevam pjesmu crne hrvatske tame,
o, dajte da pjesmu pjevam crne hrvatske tame.
Ti tužna zemljo, daj da plačemo danas
kad se nesreća velja grozno oborila na nas,
i kad nam koliba naša gori nad našom glavom.
Što se opijate ljudi mrtvom vojničkom slavom
kad krov naš gori nad našom nesretnom glavom?
Naša je žalosna mati devet sinova dala
i ostala sama ko prst.
Novorođenče bijelo ko čudo nose na krst,
i oganj na ognjištu trne,
a naše žene hodaju uvele, gladne i crne,
i vape za božjom nogom da ih do smrti dotuče.
Tako će biti sutra, tako je eto danas, tako je bilo juče,
a mi ljudi, hrvatski ljudi, slavimo tamu
i kopamo grob svoj i jamu,
i kao vuci kesimo oštre šiljaste zube,
lažu, o, lažu proklete limene austrijske soldačke trube!

Pijanci u krčmi razbijaju čaše. Vojnička glazba pali njihova srca:

A sad, ljudi, pijmo zdravicu i zapjevajmo pjesmu punu vina,
zapjevajmo, ljudi, uz zveket punih čaša,
gromko, složno, jasno: o, Sveta, Lijepa Naša!
O, lijepa naša, od Sommacampagne i od Solferina.
Nek samo teku Sava, Dunav, Drina,
već tisuć ljeta stoji Trojedna Kraljevina,

o, lijepa naša, lijepa domovina!
Udri i pij, tu karo-as, daj Srce, Damu, keca,
nek živi zemlja mila, od Custozze i od Königgräetza,
Mramorni lav na poveljama spava,
i Tomislav, i Svačić i Zrinski Katarina,
o, sveta naša, lijepa domovina.

U tom kaosu pjeva jedna vojnička frula, posve tiho:
Gospodin Bog me je stvorio da u srcu nosim srce čovječje
i da pjevam ko mađarski honvéd.
I sad kad je jutro,
u magli kada čete pijane u krvav srću boj,
ja umoran i bijedan, nesretan i blijed,
ja prokleti jadni mađarski honvéd,
ja cjelujem sunčane zatone svilonosne Kine.
O, ja silno ljubim Istok, Svilu, Slavuje i Čaj!
Sad tamo trešnje cvatu i cakli se mirisno more.

*Polomljen i razbijen zvuk vojničke glazbe razlijeva se po crnoj utrobi
prazne crkve i dira dušu čovjeka koji se u polutmini moli:*
Sprovod! Opet sprovod!
Osjećam žalost u polutmini crkve
i bijele mramorne anđele gledam u kamenoj šutnji,
a vani trube grme, zvuci biju i bubanj mrtvački tutnji.
Ja ovdje u crkvi osjećam jutarnju žalost.
Užas vijori se vani,
a ovdje u Kristovoj rani
maleni ognjići gore,
i čudno blista skupocjen Krist od srebra.
To na cesti urla krvava evropska febra
i gomile kolju Bijelu Kristovu Ideju.

U sivom gnjiležu ureda pjeva jadna otrcana figura, činovnik:
Po polusvijetlim sivim rupama
gdje zvone telefoni
i gdje su oči ljudske vodene,
a ljudi nisu ljudi jer topla srca nemaju,
o, tu gdje zvone telefoni,
tu spisi padaju ko kiša,
a u svakom spisu jedna nesreća.
A ja sve te spise potpisujem i slažem,
o, Gospode Bože, ja lažem!
Po spisima eto se crne sjene skitaju
i tiho me za Smiso Svega pitaju.
A bivaju onda svijetli intervali
kad mi oganj srce proždire i pali,
a ispod nokata kad mi brizne krv.
Ja onda dobro znadem da nisam nevin crv

što u tmuni gnjije, u temeljima laži,
već da sam i ja čitavom Zlu kriv!
Jest! Kriv! Jest! Kriv!
Iz stijena bije led i vlaga plazi u koštane šupljine,
a pečati na spisu ko krvavi palci gore,
i vidi se na spisu svakom paklen znak:
Nečastivoga Crno Kopito!

*Crni dvorjanik u pogrebnoj gali šeće pred jednom kućom, gdje leži
mrtvac, i pjeva:*

Eto! U sobi leži mrtvac. Bivši čovjek.
A ja ga stražim s maršalskim štapom
u tužni jesenji dan.
Vonjaju iz podruma drva pljesnivo, kiselo, svježe,
i odnekud slatka miriše kava.
Sve je to mrtvačka slava,
i mnogi mrtvac i jutros po crnim kućama leže.

U groznici plamte voštanice žute,
i udova plače u svilenom koroti,
i katafalk stoji hiljadu kruna
i pedeset kruna turobna palma,
ali zato smo svi u gali: ja u krznu, štap s vrpcom, s perom čalma.

No! I onda srušit ćemo sve,
i razbiti katafalk, i odnijeti palme
i prozračiti cijelu kuću.
A žena mrtvog vraga i njen dragi
u postelji će pokojnika spokojno da guću,
i jedan će drugog cjelovom da davi.
Da! To je tako! Meni je sve to jasno.
Ja već godine stražim na mrtvačkoj slavi!

Jedan zaljubljen čovjek pjeva:

Silna je svjetlost bijela jutros donijela kišu
i ptice su čudno pjevale još u polutmini
kada se velike plohe stijena kao grobovi čine.
I tako je došao dan.
A sada ljudi trube i zvona grme, i plaču čete,
i Žena u meni jest ko ranjavi san!
O, Žena u meni jest.
U ovo krvavo, proketo doba
kad hodaju ljudi u kacigama i noževi bliješte,
u ovo crno doba kad se još žive životinje sapinju u jaram,
domaće životinje i ljudi,
i kad su strojevi posve primitivni,
i kotlovi na paru,
i sve je još tamno,
a sobe su grobovi,
o, Žena u meni jest kakva je od početka bila

i kakva će u sve vijeke vjekova biti:
lažna, topla, otrovna i gorka,
amen.

Čovjek sit žene ustaje od nje:
U modrom polusvijetlu dana kada sipe magle,
i kada pokućstvo čudno u sobama sjaji,
izvana nariču prvi tramvaji;
strune sad svih crvenih nerva,
što su poput prenapetih tetiva
klonule,
i opet trepere.
A iz dna tijela,
ko crne žene sa dna ulice,
u bezbrojnoj sivoj povorci
jutarnji nariču stihovi:
o, užasan je hip kad čovjek Žene sit
grubom je šakom bije i barbarski vrijeđa.
Još gore njene usne i noge joj i grudi i leđa,
a kida se plava sveopojna nit.
I biva jasno da je svega bit
štektanje ljudsko sklopljenih vjeđa,
i da je tkivom neprovidnih pređa
problem skriven.
I da će ostat skrit.

Na infanterijskoj carskoj vježbi u bataljonu izgubljen, pjeva jedan čovjek:
Brenče u meni žice bola kao zvuci u razbitoj gitari,
to je napjev krize svih zemaljskih stvari.
Krvavo se puši opna mozgovna,
ornjava pjesme grmi luda, gromovna,
U bataljonu vičem, zgnječen, poluživ:
o, zdravo patnja naših Krvavi Kolektiv!

*Glas komande ječi: Links vorwärts aufmarschieren! Doppelreihen rechts Front!*²

A čovjek u bataljonu tetura i pjeva:
Hodam eto u četi bez glave,
i vjetar fijuče i ne mislim ništa.
Jesen je kasna i prvi snijeg kopni.
A vjetar pjeva: popni se, čovječe, popni!
I pjeva: više se, čovječe, popni!
O, kako podlo laže vjetar jesenji!
Oblacima što vise kao tkanine
igra se jesen već drugi dan.
Laže jesen, laže kao da proljeće nosi.
Sve se okrutno ždere i lomi

² *Links vorwärts aufmarschieren! Doppelreihen rechts Front!* (njem.) - vojne komande u austrougarskoj vojsci: Lijevo naprijed stupaj! Dvoredovi nadesno!

i kolje, i davi i lijeva sjeme.
A nad svim plače tužno jesenje vrijeme.

*Glas komande: Links Front!*³
Proljeće ide! Proljeće ide!
U parama sivim bolesnih magla
teče seoba
smrtonosnih mikroba!
I bataljon, i jesen, i ove žute magle,
i sve to što nevidljivo trune
u sjaju carske krune,
sve je to sjeme Bune.
I sve to nema smisla!
U gradu sirene plaču,
nariču zvona
i teče masno crno blato,
i sprovodi, makine, vojska, rat i krv!
Tamo čame ljudske duše u kockama kamenim,
i svjetlost pada kroz rešetke i sitne crne rupe,
a ljudske su duše uglate i tupe.
Tamo u kockama vari se meso i peče hljeb
i gnjiju spisi i pjevaju, i pjevaju i pjevaju se knjige,
i sve je to zemlja prokleta,
zemlja hiljadugodišnje hrvatske brige.
A eto! Mi tu hodamo bez glave,
i nad nama grakće tužni gavran vran,
i sve je jedan carski ratni dan!

Čovjek, koji je od poplave ove bijede pošteđen u svoj toploj sobi, mudro pjeva:
Blago pjeva vatra i pokušstvo šuti,
i tako idu modri jutarnji minuti
kad je svemir miran, ugodan i svet.
A vani urlaju crveni usovi,
i goveda bleje i klikću bolesni gnusovi.
Lijepo je pjevati, mudar i tih,
proziran jutarnji stih.

Bolesni gnus pjeva na ulici ogorčen:
U palači bijeloj toplo plamte kamini
i kava se južnjački puši
i miriše čokolada.
U palači bijeloj svjetlost u mlazu pada
po modroj polutmini,
u palači bijeloj toplo plamte kamini.
Te žene iz palača bijelih u mirisnom hodaju krznu,
i gospoda leže na jastucima kesa,
i srću sekt, paštete od mirisnog mesa;

³ *Links Front!* (njem.) - Nalijevo!

gledaju boje Tiziana i Velázquezea,
i indijske pjevaju pjesme i mudrost čuvenu piju
kakvog perverzno, osobito blijedog sveca.

I glazba zvoni:

Skrjabin, Musorgski, Debussy, Chopin,
a ja ginem ovdje kao zelen sjen,
i suza mi je bljutava i slana.
O, glazbo sfera, o, boje Tiziana!

Ulica se valja u velikom napjevu kao rijeka. Poput talasa šume akordi.

Akord ulice prvi:

Zvekeću cekini i banknote šušte, i zvoni zlato
i cijela ulica tone u apokaliptično blato.
Djevojčice blijede djevičanstvo na dlanu na vašar nose,
i plešu žene, bolesne, lude i bose;
zvoni pjesma metalnih žica,
a đavo igra
u poplavi rumenih lica.
Crveni se miris mesa zaklanoga puši.
Na vašaru je cika,
a grmi zvono mramornog zvonika.

Akord ulice drugi:

Sve se rupe u kojima venu ljudi puše.
Iz podzemlja dopiru glasovi. Ljudski. Bolesni. Grozni.
Ti su glasovi jači. Nabrekli. Nervozni.
A onda opet nestaju i gasnu.
U podzemlju grmi. I temelji se ruše.
A Netko pjeva o preporodu duše.

Akord ulice treći:

Siječe nam jutro dušu ko britka giljotina,
i slijepi konji pod teretom klecaju,
a bos i gladni ljudi viču i jecaju.
Osi se lome i točkovi škripe,
jesenje magle sipe,
i jutro je i pijuču ptice.

Akord ulice četvrti:

O, kako je strahotno gorka kiselina
što se puši iz pljesnivih soba.
I drveće moli za nas molitve,
za nas i za naše grešne oblike.
Grešnici idu i mlinsko kamenje nose.
Otkrio im se Bog:
Bog Potresa i Tmine i Mrtvačke Kose.

Čuje se glas Onoga koji vapije:
Dojadio mi ovo umiranje,
i patnja ova u tim propastima,
i šutnja moja na bolesnom dnu.
Gle! Suklja jezik crvenoga dima
i požderat će požar ludu kuglu svu!
Dojadio mi ovo umiranje,
i šutnja moja na bolesnom dnu.

Akord ulice peti:
Ide trudna žena. Bolesni memento!
A usne joj gore natečene, rujne,
i kose joj trunu gnjile, blatne, sive,
u toj trudnoj ženi Sveti Čovjek žive.
I ta žena u gnjiležu sobe,
gdje parcovi cvile i vjetar piri,
rodit će Dijete, Čovjeka, Boga.
O, sveta poezijo staje, ponoći, trule sobe,
o, nesretna majko, o, čovječe, bože, o, robe!

Akord ulice šesti:
O, požare! O, srce! O, ognjico! O, živci!
O, crnino tamnog svetogrđa,
o, prokleta tajno bolnog stradanja!
Ždere nam srce plamena vrućica
i laje nam u duši
ko krvava vučica.
Sad vonja čađa i puši se kvas,
o, bože pomiluj nas!
Mi svi koljemo, do lakata u krvi,
o, đavole, daj nas smrvi!

Akord ulice sedmi:
Sve su zavjese pale,
i sve se Laži tale,
i sviće, eto, Jutro Otkrivenja.
Sad hip je svaki nabijen munjinom,
i nerv pije sve bolesne oblike,
i život se gomila
ko oblačje pred burom.
U maglenoj daljini čuje se gdje grmi!
O, kad bi netko mudar stajao na krmi!

Glas Onoga koji vapije:
Još je magleno jutro i svjetlost prljava teče i noćnih je krpa puna,
i dan još sada u pelenama plače ko neoprano novorođeno dijete.
A ja već gledam Sunce!
Plameni bijelci sunčani ko zlatni oklopi svijete,
povrh svih kriza, povrh sve krvi, povrh svih buna.
O, ja već gledam Sunce! Ljudi! Bijelu, goruću, toplu, veliku zvijezdu!

Sunce!

Ulica se dalje valja i ne sluša glas Onoga koji vapije, i
nadvikuje Njegovu Pjesmu:

Duša je naša prljava od masti, krvi, laži, crnila i asignata
i svaka nova riječ opet je nova laž.

U rakiji, cekinu, trubi gori vražja draž.

Ulica himnu urla Teletu od Zlata,

Ulica smije se Glasu koji samotani vapi,

Ulica dalje pleše, valja se, viče i mota,

o, duša je Ulice prljava od krvi i od banknota!

Glas Onoga koji vapije:

Svi idu samo. Prolaze. I čovjek stoji sam.

I vječno sam.

I vječno sam.

Zaludu pjevat Suncu u magli jesenjoj.

Što mare ljudi za božju svjetiljku,

u gužvi kasarne i mirisu karbola,

kad ocal blista kaciga srednjovjekovnih patrola.

Što ljudi mare za božju svjetiljku?

Svi idu samo. Prolaze. I čovjek stoji sam.

I vječno sam.

"Ulica u jesenje jutro", Simfonična pjesma, "Plamen", Zagreb, I/1919 (15. IV), br. 8, str. 38-51.